

***MILITARIZED ROMAN ADMINISTRATION AND THE
GLOBALIZATION/ROMANIZATION OF THE ANCIENT WORLD***

Mădălina Strechie, Assist. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract:

MILITARIZED ROMAN ADMINISTRATION AND THE GLOBALIZATION/ROMANIZATION OF THE ANCIENT WORLD Ancient Rome was not only the first **Res publica** in history, but also the most effective integrative power of the worlds it conquered. Rome initiated for the first time, through **Pax Romana**, the globalization of its possessions. Although the Persians had first initiated the policy of integrating the defeated ones (Persanization), the Romans remained the most effective, Romanization or Roman globalization remains the model of globalization even today, more than 2000 years after the vast empire was in existence.

*The organizational effectiveness ensured the success of Romanization and the instruments and institutions of Roman globalization were the Roman army and administration, supplemented by a cultural identity: the Latin language, and a legal one, Roman law, **ius**. The decisive role in this Roman global political system was played by its administration, which was nothing more than its army in civil offices.*

Those who conquered the world for Rome also organized it and ruled it for the Eternal City, its administration being essentially militarized, designed (by the key institutions) for the equestrian order, the socio-professional class of officers and executive power of imperial Rome. The Roman power became globalizing due to its institutions, but mostly due to those who made these institutions work: the administration, a kind of withdrawal field of Roman officers.

Keywords:*ancient Rome, Romanization, military power, political and military order, institutions*

Introducere

Roma antică, în special în perioada sa imperială, a pus în practică pentru prima dată conceptul de globalizare, prin modul său de organizare administrativă. Cu această administrație, aproape eminentemente militarizată, romanii au impus *Pax Romana*, varianta politică a globalizării, dar și Romanizarea, varianta culturală a globalizării. Nu întâmplător

terminologia mondializării¹ este aproape în întregime, latină: *globus*, *-i*, s.m.= 1. sferă, glob, mase; 2. mase de oameni, grămadă, ceată, peiorativ=clică, *mundus*, *-i*, s.m.=lume, univers, pământ; fig. Cer, *mundanus*, *-i*, s.m.=cetățean al universului, *mundanus*, *-a*, *-um*, adj. 3=al lumii, al universului².

Secretul succesului globalizării romane a fost de fapt succesul Romanizării impus de către *Cetatea Eternă*, fenomen socio-cultural foarte complex prin care romanii exportau învinșilor cultură, stabilitate³, pace și îi co-interesau prin implicarea socială, profesională (trupele auxiliare ale Romei erau formate în perioada imperială din supușii provinciilor, care după serviciul militar în slujba Romei primeau cetățenia romană, pentru ei și pentru familiile lor; dacii au făcut carieră în trupele auxiliare romane după cucerirea Daciei de către romani, și nu în orice fel de trupe, ci în trupele speciale romane, cum au fost cele de *equites singulares*.)

Romanizarea/globalizarea romană a avut niște agenți. Aceștia au fost militarii, cei care au transformat Roma într-o *patrie comună* tuturor posesiunilor ei, de unde și expresia latină: *Ubi bene, ibi patria*, (*Unde este bine, acolo este patria*), iar armata romană a făcut *binele* peste tot acolo unde a pus piciorul, desigur un *bine* în manieră romană.

Aristocrația militaro-administrativă

Încă de la reforma revoluționară a lui Servius Tullius, la Roma puterea se împărțea între două clase: clasa aristocrației, numită și ordinul senatorial și clasa cavalerilor (militarilor de carieră, corpul ofițerimii romane) numit și ordinul ecvestru. Augustus prin *concordia ordinum* = înțelegerea ordinelor, (am putea să traducem și prin *pacea socială între cele două clase*) va da fiecăruia dintre clasele dominante atribuții clare. Astfel ordinul senatorial se va ocupa cu politica legislativă, în timp ce ordinul ecvestru se va ocupa cu politica de execuție

¹ Vezi și articolul nostru: STRECHIE Mădălina, “The Roman Empire and Globalization” în AUC (Analele Universității din Craiova), Seria Științe Filologice, Limbi străine aplicate, anul VII, nr. 2/2011, Actele Colocviului Internațional „Limbă, Cultură, Civilizație”, Craiova, 24-26 martie 2011, ISSN: 1841-8074, cotație CNCSIS, B+ Cod CNCSIS 890, Craiova, Editura Universitaria, 2011, pp. 307-314, indexată BDI <http://www.fabula.org/actualities/article 35466>.

² Apud Gh. Guțu, *Dicționar latin-român*, Ediție revăzută și completată, București, Editura Științifică, 1993, p. 192, p.263.

³ Cf. Gary B. Miles, „Roman and Modern Imperialism” în *Comparative Studies in Society and History*, vol. 32, No. 4 (Oct. 1990), p. 629-659.

sau administrativă. Acest lucru a dus ca acest ordin, de fapt un veritabil stat major al armatei romane să se transforme într-o „semi-nobilime de funcționari.”⁴

De asemenea, inițiativele economice de succes și bănoase erau acum conduse tot de *equites*, prin censul lor alcătuiau ceea ce numim *ordo equester*. Ei vor forma un alt tip de nobilime, una financiară. Nu toți membrii acestei categorii sociale ajungeau să conducă afaceri. Odată cu frații Gracchi, se poate vorbi că *ordo equester* s-a constituit sau că a intrat în lupta politică alături de senatorii primului *ordo*.⁵ Pentru a ajunge în administrație, cavalerii, ca de altfel orice cetățean roman, trebuiau să își satisfacă serviciul militar în slujba Romei. Tinerii cavaleri executau serviciul militar în cariera ofițerilor, (milițiile ecvestre), iar după executarea acestui serviciu militar, se puteau ocupa în administrație de taxe, vămi; ceea ce face ca în administrația imperială cavalerii să fie prosperi deținători de pământ, oameni de afaceri, bancheri, comercianți, putând să-și crească averea într-un mod continuu⁶ în slujba statului și în mod legal, deoarece era statuat prin lege.

La sfârșitul secolului I a. Chr. era formată o elită, care a reprezentat un fel de stat major politic al ordinului, din acei cavaleri, care aveau ferme foarte mari și reprezentau deja o putere de tip modern, (un fel de burghezie progresistă) interesată de dezvoltarea tuturor legăturilor (economice și comerciale), atât pe mare cât și pe uscat, având o strânsă legătură și cu beneficiile pe care ei le aveau. În provincii ei aveau o figură de paraziți și de aceea Caesar nu i-a suportat devenind rivalul lor prin susținerea lor pentru Pompei. Sursa averii lor o constituiau veniturile principale ale fiscalității romane de care ei se ocupau.

Augustus este cel care a făcut o reformă structurală al acestei clase sociale, dorind menținerea lor în rândul secund al societății romane de asemenea le-a micșorat și beneficiile obținute de aceștia în administrația imperială.⁷ S-a generat astfel din secolul I a. Chr. o carieră paralelă lui *cursus honorum* și anume *cursus equester*, care avea cam aceleași trepte ca și *cursus honorum*. Funcțiile militare, se întrepătrund cu funcțiile civile, cele trei miliții fiind obligatorii pentru orice cavaler. Acestea erau în ordinea ierarhică: 1. *praefectus cohortis quingenariae*- (prefect de cohortă de 500 de oameni), comandă executată într-o unitate de

⁴ Odile Wattel, *Mic atlas al Antichității romane*, Traducere din limba franceză de Gina Vasiliu. Iași, Editura Polirom, 2002, p. 113.

⁵ Karl Christ, *The Romans, (An introduction to their history and civilization)*, translate from the German by Christopher Holme, Published by the University of California Press Berkley and Los Angeles, 1984, p. 29.

⁶ *Ibidem*, p. 72.

⁷ Jean Gagé, *Les classes sociales dans L'Émpire Romain*, Édition Payot, Paris, 1964, Collection Bibliothèque Historique, chapitre III, p. 107.

infanterie a trupelor auxiliare; 2. *Tribunus cohortis* sau *tribunus militum* (tribun de cohortă sau tribun militar–comandă executată și într-o cohortă ce făcea parte din Garnizoana Romei, care cuprindea Garda pretoriană sau cohortele urbane); 3. *Praefectus alae quingenariae* (prefect de ală de 100 de oameni, ala fiind o unitate de cavalerie) comandă executată într-un corp de cavalerie auxiliară. Aceste miliții se executau în mod obligatoriu în provinciile Imperiului Roman. După aceste trei miliții urma o a patra miliție extraordinară și anume cea de *praefectus alae milliariae*, (prefectul unei ale de 1000 de oameni) care era destinată doar celor mai buni cavaleri, elita ordinului care, după îndeplinirea acestei miliții, intrau în ordinul senatorial în majoritate covârșitoare. Aceștia erau cavalerii care conduceau de fapt vârfurile administrației romane și guvernul roman, așa cum se va vedea mai jos, din structura administrației romane.

Milițiile cavalerilor se executau pe tot cuprinsul Imperiului Roman, pentru ca, ulterior, în cartiera lor administrativă, cavalerii să cunoască particularitățile fiecărei regiuni imperiale. Cu toate că devine ereditar, *cursus equester* a fost unul fondat pe meritocrație, deoarece avansarea în cariera militară se făcea în primul rând pe merit, riscul era foarte mare, mai ales că tinerii ofițeri erau primii care participau la conflictele armate.

Structura administrației romane

Augustus a creat o putere personală, exercitată printr-un „sistem politico-administrativ, fiscal...și pe un aparat de gestiune inedit la Roma”⁸, dar de fapt unul foarte eficient, atât pentru Roma, dar mai ales pentru lumea cucerită de ea, „aparatul său administrativ privat” devenea „aparatul statului” mondial roman.

Administrația romană era structurată după principiul *Urbis* pentru *Orbis terrarum*. Administrația centrală militarizată era formată din prefecturi (*praefectus* era și grad militar în armata romană), curaturi și servicii financiare. Toate aceste structuri administrative erau sub comanda exclusivă a ofițerilor romani în rezervă.

1. prefecturile: *Praefecturae Urbi*, (a Romei echivalentă cu Garnizoana Romei), *Aegypti*, (a Egiptului), *annonae*, (a provizionării), *vigilum* (a gărzilor, un fel de serviciu de poliție și de pompieri)
2. curaturile (și procuraturile): *aquarum*, (a apelor, a întreținerii conductelor aporovizionării cu apă de fapt), *aedium sacrorum*, (a templelor), *locorum et operum publicorum* (a edificiilor publice)

⁸ Eugen Cizek, *Istoria Romei*, București, Editura Paideia, 2000, pp. 252-253.

3. servicii financiare (*aerarium*=tezaur): *Saturni sive populi Romani*, (tezaurul satului, public), *fiscus sive Augusti*, (tezaurul împăratului), *militare* (tezaurul armatei).⁹

Ierarhia administrație militarizate romane¹⁰

Prima treaptă superioară ierarhic în administrația romană o formau *praefecturae*, cele mai însemnate, deoarece conducătorii (de ordin ecvestru) reprezentau autoritatea Împăratului. Cele mai de dorit și cele mai importante pentru cariera unui cavaler erau următoarele: *praefectura annonae*, *praefectura Aegypti*, *praefectura classis praetoriae* (*Missena et Ravenna*), *praefectura vigillii*, *praefectura praetorii*. Dintre aceste prefecturi cele mai vizate erau prefectura Egiptului și cea pretoriană, pentru că ultima îi pune pe cavaleri pe locul secund după împărat în ceea ce privește politica romană. Prefectura pretoriană a avut la început atribuții militare, dar și juridice, mulți prefecti pretorienii, fiind juriști renumiți¹¹. Organizarea celor mai importante prefecturi avea drept scop întărirea puterii imperiale, deși ele au dus la consolidarea puterilor ordinului ecvestru¹², dar au și romanizat/globalizat posesiunile Cetății Eterne.

Procuratorii erau cavaleri care reprezentau poziția împăratului în provinciile senatoriale, unde se ocupau cu finanțele imperiale (*vicesima hereditatem*) destinate tezaurului militar (*aerarium militare*). Principalele funcții cavalești din domeniul finanțelor, fiind în serviciile cele mai importante *aerarium* (atât al statului cât și în cel militar) și *fiscus*. Cu timpul prima va fi absorbită de cea de-a doua în mod gradual. Ele se vor specializa, în timpul Imperiului mai ales că unele vor îngloba mai multe provincii, iar impozitele nu vor fi la fel peste tot, însă cel mai folosit era *quadragesima*, impozitul vamal, care se percepea asupra tuturor articolelor destinate comerțului. Nu erau uitate nici activitățile ce presupuneau transumanța, impozitându-se dreptul de păscut cu denumirea de *scriptura*, impozit care se lua pe ceea ce era numit *ager scriptuarius*.¹³ Pentru a crește valoarea impozitelor directe în folosul armatei, Augustus va institui ceea ce se chema *vicesima hereditatum*, care se referea la toate tipurile de moșteniri, exceptându-le pe acelea ale părinților către apropiați sau către săraci. Tot Augustus va institui și ceea ce se numea *centesima rerum venalium*. Existau impozite colectate și de la vămile interne ale Imperiului, care îi vizau mai ales pe comercianții

⁹*Ibidem*, pp. 253-258.

¹⁰ Vezi pentru informații detaliate teza noastră de doctorat, unde am tratat pe larg problematica administrației militarizate romane: Mădălina Strehie, *Condiția femeii în cadrul familiei romane de origine ecvestră în perioada Principatului*, Craiova, Editura Universitaria, 2008, capitolul I. **Ordinul ecvestru: istorie și dezvoltare**, pp. 13-67.

¹¹ Cf. Teodor Sâmbrian, *Instituții de drept roman*, Craiova, Editura Sitech, 2009.

¹²Jean Gagé, *op. cit.*, p.111.

¹³ Victor Chapot, *Le Monde Romain*, Éditions **La Renaissance du livre**, Paris, 1927, pp. 106, 107.

care își desfășurau activitatea în Roma sau în Peninsula Italică. Acest impozit se numea *ad valorem*, (pe valoare -trad.n.). Administrația fiscală avea efectul unei mașini moderne prin tehnicitate. Valoarea acestei administrații pentru sistemul politic a fost de netăgăduit, pentru că a stabilizat din punct de vedere economic, social și politic, statul roman și a vizat creșterea capacităților de a contribui a celor vizați pentru colectarea de impozite mai mari în viitor și nu de a-i expolia diminuându-i capacitățile de plată.¹⁴ Prin aceste funcții financiare, cavalerii făceau mai mult decât un serviciu administrativ pentru Roma, ei luau pulsul averilor și capacităților de plată ale cetățenilor, cadastrau terenul, aveau evidența suprafețelor cultivabile, a pădurilor, a pășunilor, circulația mărfurilor. Ei erau cei care se ocupau cu funcționarea statului, și mai mult, ei știau ce-l făcea să funcționeze.

Primii administratori finanțaiști erau *conductores*. Erau urmași de *publicanes*, un fel de burghezi ce dețineau mici societăți, capabili de a manevra capitaluri, fiind inițiatorii tradiției ca reprezentanții ordinului equestru să se ocupe cu administrația financiară a statului roman (mai ales între anii 63-49 a.Chr.)¹⁵ Treptat fermele lor devin un fel de regii fiscale, datorită măsurilor primilor împărați care doreau să aibă cât mai multe venituri. Promovarea lor în provincii, mai ales de către Augustus care și-a exercitat puterea în Occident printr-un guvernământ de cavaleri, transformă provinciile romane în „*cercuri evestre*”¹⁶ globalizând astfel puterea romană.

Prefectura pretoriană era destinată cavalerilor ce făceau parte din elita ordinului. Și în cadrul legionarilor, soldatul pretorian era superior lui *miles legionis*, cel din unitățile de cavalerie se numea *eques*. Existau mai multe unități de cavalerie speciale în *garda pretoriană*, cum ar fi acelea de *speculatores*.¹⁷ *Praefectus* îl reprezenta pe împărat, iar la început acest grad era unul colegial, numirea acestora făcându-se prin ceremonia numită *probatio*. La început erau în număr de 2 pentru a le micșora sfera de acțiune.¹⁸ Augustus este cel care va numi primii prefecți ai Pretoriului din rândul cavalerilor, pentru a ține în frâu puterea ordinului senatorial, contrapunându-i puterea cavalerilor în creștere, asigurând astfel un echilibru de forțe, peste care el a condus. Numirea conducătorului gărzii depindea exclusiv de împărat, comandantul Gărzii apărând în inscripții sub titulatura de *vir*

¹⁴*Ibidem*, pp.111, 112.

¹⁵ Jean Gagé, *op. cit.*, p. 113.

¹⁶*Ibidem*, p. 115.

¹⁷ Alfredo Passerini, *Le coorti pretorie*, Editore Angelo Signorelli, Roma, 1939 XVII, p. 72.

¹⁸*Ibidem*, p. 218.

eminetissimus.¹⁹ Puterea acestei unități imperiale era deosebit de mare, dacă ne gândim că ea conducea nu numai cohortele pretoriene ci și flotele, *vigilia*, cohortele urbane și serviciul de *equites singulares*²⁰ cu alte cuvinte ei controlau întreaga *Praefectura Urbi* cunoscută și sub numele de Gaznizoana Romei, dar ea funcționa că și un veribil serviciu de *Intelligence*, dar și ca un fel de guvern al Romei prin *Concilium Principis*. Cavalerul care ocupa funcția de *praefectus praetorii* era cel mai puternic din ordinul său și cam al doilea om în stat, el era reprezentantul puterii din umbra împăratului, fiind la curent cu tot ceea ce se petrecea în Roma pe tot cuprinsul ei. De aceea această funcție era cununa de lauri a ordinului equestru, fiind cheia succesului și influenței acestui ordin, dar în același timp această prefectură era și coordonatoarea administrației romane. Îndeplinea și funcția de serviciu secret al Romei, având prin numeroșii ei membri, cei mai buni agenți.

Pe lângă funcția de *praefectus praetorii* tot cavalerilor le era destinată și aceea de *praefectus Urbi*, începând cu anul 27 p.Chr., fondată de către Tiberius.²¹ Tot acest împărat va crea în anul 22 p.Chr., încă o funcție importantă pentru ordinul cavalerilor și anume aceea de *curatores frumenti*, în urma unei crize a grâului, denumiți și *praefecti frumenti dandi*, care erau fie 2 fie 4, iar în anul 28 p.Chr. ei au fost înlocuiți de *praefecti annonae* ce aveau drept sarcină să dirijeze toate operațiile ce priveau aprovizionarea cu grâne a Romei și să evite specula. Ei se îngrijeau de aducerea grâului din provincii și de distribuirea acestuia. Monopol al statului, *praefectura annonae* era cea mai importantă ca atribuții economice, fiind sectorul administrativ care putea influența pacea socială atât din oraș, dar mai ales în provinciile romane.

O altă magistratură equestră creată tot de Augustus a fost *curatores viarum* cu obligația de a întreține drumurile la Roma, pentru ca în anul 11 a.Chr. să apară și aceea de *curatores aquarum* (care avea în grijă aprovizionarea cu apă a Romei), fiind urmată în anul 6 p.Chr., de aceea a *curatores sive praefecti vigillii*, cu atribuții de poliție nocturnă a orașului Roma. Spre sfârșitul domniei va înființa încă două funcții pentru cavaleri: *curatores aedum sacrarum* și *curatores operum locorumque publicorum tuendorum* (*curatorii templelor și curatorii imobilelor și lucrărilor publice*).²² Toți acești noi funcționari erau numiți de împărat, care îi putea revoca sau le putea prelunge contractul. Prin aceste funcții administrative, de

¹⁹*Ibidem*, p. 222.

²⁰*Ibidem*, p. 227.

²¹ Albertini Eugène, *L'Émpire Romain*, Édition Librairie Félix Alcan, Deuxième Édition, revu et augmentée, Collection –**Peuples et civilisations**- Histoire Générale, p. 23.

²²*Ibidem*, p. 24.

execuție cavalerii devin și mai apropiați de puterea regimului imperial, beneficiind și de o parte a profitului acestuia. Ordinul ecvestru își vede astfel confirmate și extinse privilegiile, având posibilități foarte mari de amestec în ordinul senatorial.²³

Pentru cavaleri devine ereditară funcția, exigența unui cens și dreptul de a participa după miliții la administrația imperială. Prin ereditatea privilegiilor, ordinul ecvestru egalează astfel ordinul senatorial, ajungându-se ca unele din cele mai bogate familii de cavaleri să intre în Senat. Cavalerii sunt mult mai favorizați de către Împărat, pentru că ei nu au un număr restrâns de membri precum senatorii.

Sursa averii cavalerilor nu se afla în Roma, ci în provinciile ei, ei au fost cei mai eficienți agenți ai Romanizării/ globalizării. Provinciile romane au fost împărțite între Senat și Împărat începând din anul 1 a. Chr., Senatului revenindu-i provinciile deja pacificate, precum Asia (Occidentală), Africa, Bithynia și Pontul, Creta, Cyrenaica, Macedonia, Achaia, Asia, Illyricum, Sicilia, Sardinia, Corsica, Betica la care se vor adăuga Gallia Narbonensis și Ciprul. Acestea erau conduse de foști pretori sau de foști consuli, pe când provinciile imperiale erau conduse de împărat prin intermediul cavalerilor. Provinciile imperiale erau cele care necesitau menținerea păcii deci și a trupelor militare. Cele mai importante erau Syria, Cilicia, Asia Minor, Hispania Citerior, Gallia, Lusitania etc. Ele erau conduse tot de ordinul ecvestru prin *legati pro praetore*, care se ocupau și cu finanțele acestor provincii romane, dar cu funcția de *procuratori*. Egiptul era o provincie romană, cu un statut aparte, pentru că exista o tradiție imperială, începând chiar de la anexarea lui de către Augustus, care îl va trata ca pe un domeniu personal, administrându-l printr-un reprezentant de ordin ecvestru, un fel de intendent, numit *praefectus Aegypti*.²⁴

Finanțele sunt cele care le vor asigura cavalerilor averea, dar și cele mai mute funcții administrative, ei fiind cei care aveau grijă de ceea ce s-ar chema plasarea pe bursă a intereselor financiare ale Imperiului Roman. Fiecare împărat a introdus impozite noi care erau colectate de către cavaleri. Augustus va face o reformă financiară, impunând noi impozite indirecte administrate de cavaleri, dar cea mai importantă prevedere va fi aceea de a împărți veniturile colectate din impozite cu Senatul, creând *dona tesauri*, ce cuprindea de fapt, trei tezaure, unul al împăratului *fiscus Caesaris* (ce colecta veniturile din Egipt), *aerarium militare*, (administrat de către cavaleri) și *aerarium populi Romani*, ce revenea

²³*Ibidem*, p. 25.

²⁴*Ibidem*, p. 30.

Senatului.²⁵ Deși nu intra în atribuțiile imperiale, colectarea veniturilor din provinciile senatoriale era făcută tot de către un procurator de rang ecvestru, care colecta impozitele. Procuratorul reunea acum multe atribuții, mai ales că Augustus a pus în fruntea legiunilor câte un *praefectus legionis* un personaj de rang senatorial, dar în fruntea flotelor și în fruntea armatelor din Egipt ei vor fi exclusiv cavaleri. Flota devine astfel o afacere exclusiv destinată cavalerilor, care au, datorită acesteia, o mare mobilitate pentru afaceri deschizându-le noi oportunități pentru a face avere²⁶, dar și de impunere a intereselor romane în Mare Nostrum (Marea Mediterană) globalizată și totodată polul unității stăpânirii romane.

Cavalerii însă au fost cei care au întreținut pacea în Roma atât pe uscat, cât și pe mare, datorită deținerii de către aceștia a flotelor principale ale Romei, asigurând un fel de poliție a mărilor, contra atacurilor piraților, ceea ce asigura normalitatea în aprovizionarea cu grâne a Romei, și exploatarea nodurilor de comunicație. Construiau noi căi terestre, supravegheau și organizau cu adevărat munca și exploatarea provinciilor, colectau impozitele. Datorită lor Imperiul funcționa, ei erau sângele lui, inima și capul.

Cavalerii nu aveau putere numai în Roma, ci mai ales în provincii, datorită dreptului roman de *civitas* în *colonia* și *municipia*. *Coloniae* erau orașe înființate într-o provincie cu ajutorul unor vechi soldați (veterani), cetățeni romani, mai ales pe lângă fostele orașe indigene. *Municipia* reprezentau ridicarea coloniilor la un rang superior prin acordarea cetățenilor acestora a cetățeniei romane, dreptul latin aplicându-se printre cetățenii romani, iar pentru cei peregrini au fost date legi speciale, care purtau denumirea de *ius peregrinum*. Colonizarea militară a fost cea mai importantă și, poate, cea mai de succes dintre toate. Ea a apărut datorită necesității răsplătirii veteranilor.²⁷ Veteranii au fost astfel și ei agenți ai Romanizării/globalizării.

Exploatarea provinciilor a fost diferită, Roma aplicând tactici diferite pentru provincii, tactici care se potriveau cel mai bine acelor posesiuni. Cavalerii aveau mână liberă pentru exploatarea mărfurilor din aceste provincii. Drumurile erau, tot sub control militar, fiind administrate în final de cavaleri. Acestea se foloseau pentru comerț, administrație dar și

²⁵*Ibidem*, p. 33.

²⁶*Ibidem*, p. 37.

²⁷Louis Armand, *L'Occident Romain (Gaule, Espagne, Bretagne, Afrique du Nord 31av. J. C., à 235 ap. J. C.)* Editure Payot, Paris, 1960, p. 290.

pentru armată. Ordinul ecvestru era cel care controla și căile navale fiind conducătorii acesteia, avea de asemenea dreptul de antreprenariat și chiar de a deține nave proprii.²⁸

Se vor înființa noi oportunități pentru cavaleri cum sunt și vămile, *portoria*, ce taxau mărfurile cu taxe uniforme, atât la ieșirea cât și la intrarea lor în spațiul roman. O altă bază a puterii era comunitatea de idei și interese. Roma era înconjurată de inteligențe și inimi care lucrau și băteau pentru ea.²⁹

Ordinul ecvestru, este mult mai mobil în Imperiu decât celălalt ordin, mai ales că afacerile lui se desfășurau prea puțin la Roma, ei erau romani, culmea paradoxului, dincolo de Roma. Cu toate că și la Roma ei aveau forță politică, dacă ne gândim că se aflau alături de senatori în *concilium Principis*. Ordinul ecvestru prin funcțiile lui cele mai importante, cum ar fi funcția de *praefectus praetorii*, care avea pe lângă atribuțiile militare și administrative și șefia marelui stat major roman, gestiunea intendenței trupelor romane, direcțiunea serviciului de poștă publică ajutat un *praefectus ab epistulis*. Aceste birouri prin hotărârea lui Hadrian devin militarizate. Prin toate aceste servicii administrative ordinul ecvestru a constituit un fel de guvern al Imperiului Roman, cumulând cele mai multe pârghii executive ale puterii imperiale -s.n. devenind prin aria lui de responsabilitate prima administrație mondială, Romanizarea având astfel un succes mondial, care a învins timpul, spre deosebire de inițiativa globalizării, fenomenul de Persanizare.

Prefectura pretoriană se afla în fruntea consiliului Principelui și îndeplinea atribuțiile unui adevărat cancelar, prim-ministru al Împăratului³⁰, dar și șefia unui guvern mondial.

Aristocrația economică a Imperiului era, așadar, în majoritatea ei covârșitoare una ecvestră, pentru că avem reprezentanți ecveștri în colectarea impozitelor și în distribuția hranei, numiți *curatores civitatis et alimentorum*, cei ce se îngrijeau de drumurile romane, *curatores viarum*; tot funcționarii acestui ordin se ocupau cu supravegherea porturilor și a regiunilor portuare, a *regionum sacrae*, multe provincii având un singur funcționar, procurator de rang ecvestru, asistat de un *subprocurator* al provinciilor sărace. În această categorie intrau *procuratores praesides*, un fel de procuratori guvernatori, în provinciile de munte cu atribuții predominant militare (cum au fost cei din Alpi, Rhetia, Noricum, Epir, Mauretania Tingitana)

²⁸ *Ibidem*, p. 290.

²⁹ Paul Petit, *Histoire générale de l'Empire Romain*, Édition du Seuil, Paris, 1974, p. 261.

³⁰ Eugen Cizek, *Secvență romană. Mijlocul secolului I al erei noastre*, Prefață de acad. Emil Condurachi. Traducere de Sanda Chiose-Crișan și Constantin Crișan, Editura Politică, București, 1986, p.180.

care aveau rolul și de finanțisti.³¹ Așadar administrația romană era o sumă de instituții, organizate după „principiul specializării.”³²

Concluzii

Administrația romană a fost cu adevărat o administrație eficientă, organizată, ierarhică, dar militarizată. Practic administrația era armata romană în retragere³³, respectând astfel încă o dată principiul politicii interne romane: *Cine apără țara, acela o și conduce*. De altfel, armata și administrația romană au fost cele care au realizat din Roma un *Orbs terrarum*, o putere mondială plasată pe trei continente, dar tot ele au și menținut această putere mondială, care prin Romanizare a globalizat astfel lumea cucerită. Roma a globalizat lumea pentru că i-a oferit o alternativă, i-a integrat membrii (prin trei mari instrumente: armata, cetățenia și limba latină), a exportat instituțiile sale, (instituții care au rămas și astăzi, cel puțin prin denumire, în Uniunea Europeană și nu numai), a reprodus noi „Urbs” în teritoriile cucerite.

Administrația romană militarizată a fost prima administrație globalistă a lumii, funcționând ca un dispecerat al tuturor instituțiilor romane centrale și provinciale. A fost o adevărată capodoperă a Romanizării, foștii militari ai Romei oferindu-i ordine, disciplină și eficiență, fiind o instituție de forță nu prin forță, ci prin succesele și invențiile sale sale, nelăsând nimic la voia întâmplării, adică neorganizat.

Roma a rămas Cetatea Eternă și *imperium mundi* mai ales prin faptul că a știut să păstreze, să organizeze și să conducă *orbis terrarum*, succes neegalat până acum ca funcționalitate.

³¹ Paul Petit, *op. cit.*, p.176.

³² *Apud* Marek Zyromski, ”Specialization-The Hidden feature of The Roman Provincial Administration” in *Pomoerium* 1 (1994), ISSN 0945-2354 disponibil pe <http://www.pomoerium.eu/pomoer/pomoer1/zyroms1.pdf>.

³³ Vezi articolul nostru: STRECHIE Mădălina, “The Social Involvement of the Roman Army: Equestrian Imperial Administration”, în volumul *THE 17TH INTERNATIONAL CONFERENCE THE KNOWLEDGE-BASED ORGANIZATION, MANAGEMENT AND MILITARY SCIENCES, Conference proceedings 1*, Sibiu, 24-26 November 2011. This event is organized by NICOLAE BĂLCESCU Land Forces Academy in collaboration with the National Authority for Scientific Research, ISSN: 1843-6722, Sibiu, Nicolae Bălcescu Land Forces Academy Publishing House, 2011, Cod CNCISIS 63, pp. 268-273.

BIBLIOGRAFIE

- Albertini, Eugène, *L'Émpire Romain*, Éditure Librairie Félix Alcan, Deuxième Édition, revuë et augmentée.
- Armand, Louis, *L'Occident Romain (Gaule, Espagne, Bretagne, Afrique du Nord 31av. J. C., à 235 ap. J. C.)* Editure Payot, Paris, 1960.
- Chapot, Victor, *Le Monde Romain*, Éditure **La Renaissance du livre**, Paris, 1927.
- Cizek, Eugen, *Istoria Romei*, București, Editura Paideia, 2000.
- Cizek, Eugen, *Secvență romană. Mijlocul secolului I al erei noastre*, Prefață de acad. Emil Condurachi. Traducere de Sanda Chiose-Crișan și Constantin Crișan, Editura Politică, București, 1986.
- Christ, Karl, *The Romans, (An introduction to their history an civilization)*, translate from the German by Cristopher Holme, Published by the University of California Press Berkley and Los Angeles, 1984.
- Gagé, Jean, *Les classes sociales dans L'Émpire Romain*, Éditure Payot, Paris, 1964.
- Guțu, Gh., *Dicționar latin-român*, Ediție revăzută și completată, București, Editura Științifică, 1993.
- Mennen, Inge, *Power and Status in The Roman Empire, AD 193-284*, Brill, Leiden, Boston, 2011.
- Miles, Gary, B., „Roman and Modern Imperialism” in *Comparative Studies în Society and History*, vol. 32, No. 4 (Oct. 1990), p. 629-659.
- Passerini, Alfredo, *Le coorti pretorie*, Editore Angelo Signorelli, Roma, 1939 XVII.
- Petit, Paul, *Histoire générale de l'Émpire Romain*, Éditure du Seuil, Paris, 1974.
- Petolescu, Constantin, C., *Epigrafiă latină*, București, Editura Ars Docendi, 2001.
- Petolescu, Constantin, C., *Auxilia Daciae*, București, Editura Ars Docendi, 2002.
- Sâmbrian, Teodor, *Instituții de drept roman*, Craiova, Editura Sitech, 2009.
- Strechie, Mădălina, *Condiția femeii în cadrul familiei romane de origine ecvestră în perioada Principatului*, Craiova, Editura Universitaria, 2008, capitolul I. **Ordinul ecvestru: istorie și dezvoltare**, pp. 13-67.
- Strechie, Mădălina, “The Social Involvement of the Roman Army: Equestrian Imperial Administration”, în volumul *THE 17TH INTERNATIONAL CONFERENCE THE KNOWLEDGE-BASED ORGANIZATION, MANAGEMENT AND MILITARY SCIENCES, Conference proceedings 1*, Sibiu, 24-26 November 2011. This event is organized by NICOLAE BĂLCESCU Land Forces Academy in collaboration with the National Authority for Scientific Research, ISSN: 1843-6722, Sibiu, Nicolae Bălcescu Land Forces Academy Publishing House, 2011, Cod CNCSIS 63, pp. 268-273.
- Strechie, Mădălina, “The Roman Empire and Globalization” în AUC (Analele Universității din Craiova), Seria Științe Filologice, Limbi străine aplicate, anul VII, nr. 2/2011, Actele Colocviului Internațional „Limbă, Cultură, Civilizație”, Craiova, 24-26 martie 2011, ISSN:1841-8074, cotație CNCSIS, B+ Cod CNCSIS 890, Craiova, Editura Universitaria, 2011, pp. 307-314, indexată BDI <http://www.fabula.org/actualities/article/35466>.

Zyromski, Marek, "Specialization-The Hidden feature of The Roman Provincial Administration" in *Pomoerium* 1 (1994), ISSN 0945-2354 disponibil pe <http://www.pomoerium.eu/pomoer/pomoer1/zyroms1.pdf>.

Wattel, Odile, *Mic atlas al Antichității romane*, Traducere din limba franceză de Gina Vasiliu. Iași, Editura Polirom, 2002.